

TÁMOP-4.1.3-08/1-2008-0004

A felsőoktatási szolgáltatások rendszerszintű fejlesztése

Pillanatkép a validáció helyzetéről

Gyorsjelentés a felsőoktatás, a szakképzés, a felnőttképzés, a munkaadók és a civil szervezetek körében végzett terepmunkáról

Készítette: Kraiciné Szokoly Mária

Budapest, 2010. április

Tartalomjegyzék

A kutatás célja és módszere	3
Az intézménylátogatások főbb, általánosítható tapasztalatai.	4
Felsőoktatás.	4
A formális úton szerzett tudás beszámítása	4
A nem formális területen szerzett tudás beszámítása	5
Az informális tanulási színtereken szerzett tudás beszámítása	6
Az előzetes tudás beszámítása a felsőoktatási dokumentumokban	7
Az intézmények hozzáállása, az oktatók/dolgozók befogadással kapcsolatos attitűdjei	8
Felnőttképzés – szakképzés	9
Munkaadók – munkavállalók	11
Civil szervezetek.	12
1. melléklet – A szektorelemzés során felkeresett intézmények.	15
2. melléklet – A validációs gyakorlat folyamatábrája az ELTE néhány karán és a VOFA Kft.-nél.	17
1. Kreditbeszámítás az ELTE PPK-n	17
2. Munkatapasztalat beszámítása az ELTE PPK Andragógia Tanszéken (levelező hallgatók esetében)	18
3. Kreditbeszámítás az ELTE TÓK-on	19
4. Kreditbeszámítás az ELTE BTK-n	20
5. Kreditbeszámítás az ELTE BGGYK-n	21
6. Az előzetes tudásszint mérésének intézményi folyamatábrája a VOFA Tanácsadó és Szervező Kft. Oktatási Központnál	22

A kutatás célja és módszere

A validáció jelenlegi gyakorlatát feltáró vizsgálat *kutatási koncepciója* azon a feltételezésen alapult, hogy hazánkban **a felsőoktatási rendszer keretében az előzetes tudás** (ismeretek, készségek és kompetenciák) **felmérésének és elismerésének szervesen építkező rendszere és gyakorlata** – a szükséges és letisztult elméleti háttér, valamint gyakorlati alkalmazási modell hiányában – **még nem alakult ki**. Bár a felsőoktatás területén a kreditátviteli rendszer jogszabályainak megfelelően kialakult az intézményi gyakorlat, de ez – kevés kivételtől eltekintve – csak a felsőoktatásból hozott, dokumentált tudás befogadására vonatkozik. Sem szemléletében, sem eljárásrendjében nem tekinthető egység rendszernek, függ az egyes felsőoktatási intézmény helyzetétől és érdekeitől, autonómiájuk mélységétől. Következésképp feltételezhető, hogy **a felsőoktatási intézmények az új validációs rendszer modelljének befogadására, alkalmazására nem lesznek túlságosan nyitottak, fogékonyak**.

Kutatási alapelvnek tekintettük, hogy a **kidolgozandó felsőoktatási validációs rendszer modellje** csak akkor lehet hatékony, ha **figyelembe veszi és épít a már kialakult gyakorlatokra**. Ezért kiemelt fontosságúnak tartottuk figyelemmel lenni az interjúk kapcsán felszínre kerülő gyakorlatok erősségeire és gyengeségeire, illetve azokra a *puha mutatókra*, amelyek a statisztikai adatokból, a hivatalos jelentésekből és a kérdőíves vizsgálatokból nem vagy csak részben kiszűrhetők. További alapelv volt, hogy **szükséges keresni és bemutatni az öt szektor közötti kapcsolódási pontokat, amelyek segíthetik az egymásra épülés lehetőségét**, mivel a felsőoktatási validációs rendszer értelemszerűen egy tágabb, több szektort átfogó validációs rendszer részét fogja képezni.

A kutatási koncepcióval és alapelvekkel összhangban az alábbi célok fogalmazódtak meg:

- » *megismerni* a felsőoktatási validáció kérdésében érintett szektorok (felsőoktatás, szakképzés, felnőttképzés, közoktatás, a munkaadói és munkavállalói képviselők, érintett civil szervezetek) érdekeit, igényeit, valamint *szakmai álláspontját*, befogadási hajlandóságát, attitűdjeit a létrehozandó felsőoktatási validációs rendszer vonatkozásában.
- » *Azonosítani* és összegezni a szektorokban, főként a felsőoktatásban a különböző (formális, nem formális, informális) területen, *előzetesen megszerzett tudás beszámítására irányuló, már szabályozott* (kreditátviteli) eljárásokat, továbbfejleszthető *jó gyakorlatokat*, egyéni vagy együttműködésen alapuló kezdeményezéseket, és lehetővé tenni ezek beépülését a felsőoktatási validációs rendszerbe.
- » Feltárni a szektorokban fellelhető ún. *puha gyakorlatokat*, hogy figyelembe vegyük és beépítsük a kidolgozandó modellbe.
- » *Előkészíteni* valamennyi szektorban az elkészülő felsőoktatási *validációs rendszer modelljének értő befogadását*.

A 2009 novemberében induló kutatás **döntően a felsőoktatásra irányult**, csak kisebb mértékben vizsgáltuk a szakképzés és a felnőttképzés területét, a közoktatást, a munkaadók-munkavállalók világát, illetve a képzéssel foglalkozó civil szervezetek gyakorlatát. A szakértőket egynapos workshop keretében készítettük fel a terepmunkára, átadva számukra 200 oldalnyi szakértői háttéranyagot. A munkacsoport minden, a terepen dolgozó szakembere három-öt intézményt látogatott meg, ahol a kidolgozott útmutató és a közösen elfogadott terepnapló alapján 2-4 személlyel – vezető beosztású oktatók, tanulmányi osztályok munkatársai, hallgatói önkormányzatok képviselői, szakmai és civil szervezetek szakértői stb. – készített interjút (lásd *1. melléklet*). A terepmunka során három alkalom-

mal szerveztünk félnapos személyes megbeszélést, ezen alkalmakon egyrészt egyeztettük az első tapasztalatokat, másrészt összegeztük az eredményeket

A projektvezetés az oktatás-képzés világából az alábbi reprezentáns képviselőket¹ vonta be a kutatásba. Vezető szakértők: Benedek András, Modláné Görgényi Ildikó, Zachár László. Terepkutatók: Borsi Árpád, Dóka Ottó, Hegyi Halmos Nóra, Heves Andrea, Kadocsa László, Kálmán Anikó, Németh Balázs, Pordány Sarolta, Sediviné Balassa Ildikó, Sz. Tót János, Tardos János; a Mellearn hálózat munkatársai közül: Beke Jánosné, Létray Zoltán, Mitev Hriszto, Reinhardtné Barkóczy Emese; doktorandusz hallgatók: Barta Szilvia és Pataki Gyöngyvér (Debreceni Egyetem), Molnár Beáta, Kovács Balázs, Cseh Szilveszter (Eötvös Loránd Tudományegyetem). Szakértők voltak az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet részéről: Horváth Zsuzsanna, Fehérvári Anikó, Ütőné Visi Judit.

Az intézménylátogatások főbb, általánosítható tapasztalatai

Felsőoktatás

A formális úton szerzett tudás beszámítása

A felsőoktatási intézményekben ma az eljárások 90%-ában², a kreditrendeletnek megfelelően, csak a formális tanulási úton szerzett és dokumentált ismeretek (kisebb mértékben kompetenciák) beszámítása folyik. Ennek fő területei:

- » a felsőfokú szakképzések esetében az előírásnak megfelelően a 30–60 kredit beszámítása;
- » más felsőoktatási intézményből, azonos vagy más szakról hozott és dokumentált tudás elismerése, amennyiben a (75%-os) tartalmi megfelelés igazolható;
- » Erasmus-program keretében külföldön szerzett, dokumentált tanulmányok, amennyiben a tartalmi megfelelés igazolható.

Megállapítható, hogy **a felsőoktatás minden vizsgált intézménytípusában** – a kreditrendelet értelmében – **a korábbi, formális úton szerzett tudás/kompetenciákkal való foglalkozás mint feladat ismert és elfogadott, a kialakult gyakorlat egységesülni látszik** (lásd 2. melléklet), ugyanakkor **az intézmények között a validációval kapcsolatos szemléletben és kialakult gyakorlatban** – képzési területek és intézményi érdekek szerint – **vannak különbségek**. Az érdekkülönbségek az intézmények típusából, méretéből, földrajzi elhelyezkedéséből és fenntartójának különbözőségéből is adódhatnak.

A képzési szintek közül legátláthatóbb és jogszabályi szinten legjobban lefedett a felsőfokú szakképzés validációs gyakorlata, a BA- és MA-képzések gyakorlata most van kialakulóban, az MA szintű képzések területén még nincs értékelhető tapasztalat. Külön vizsgálat tárgyát jelentheti a doktoriskolai terület, különösképpen az interdiszciplináris programot hirdető intézmények esetében, ahol nincs meg az adott tudományos diszciplínához való szoros kötődés lehetősége. Az interdiszciplináris és alkalmazott tudományokhoz kötődő témát választó kutatók esetében az előzetesen megszerzett tudás érvényesítése különösképpen nehézkes és intézményenként eltérő arculatot mutat.

¹ Elvart szakértői kompetenciák: általános felsőoktatás-pedagógiai, felsőoktatás-politikai szakértői ismeretek; felsőoktatási rendszer- és menedzsmentismeret és tapasztalat; elemző- és reflektálóképesség a szakképzés, a felnőttképzés, a közoktatás és a munka világában; tájékozottság az elmúlt évek öt szektort érintő nemzetközi és hazai jogszabályi környezetéről; felsőoktatási kapcsolati tőke birtoklása, amely révén képesek a szerteágazó szektorelemzési feladatot önállóan előkészíteni és megvalósítani, továbbá kritikus és a modellalkotás szempontjából kreatív módon elemezni, értékelni.

² A megkérdezett személyek válasza szerint ez az arány például a Wesley J. Főiskolán 99%, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen több mint 90%, a Pannon Egyetemen 95%.

A validációs kérelmek számát illetően nagy a változatosság, a nagy létszámú egyetemek karain félévente 500-1000 kérvényt (pl. ELTE, Pannon Egyetem), a kisebb intézmények karain 100-200 kérvényt félévente (Dunaújvárosi Főiskola, Szent István Egyetem karai), a kis intézményekben pedig 100 vagy annál kevesebb kérvényt adnak be félévente.

„A SZIE Alkalmazott Bölcsészeti Karon a validálási kérelmek felfutóban vannak, mert a hallgatók egyre több szaktárgyat szeretnének felvenni, amelyet áthallgatással, más intézményektől hozott ismeretek beszámíttatásával szeretnének elfogadtatni.”

A nem formális területen szerzett tudás beszámítása

A nem formális területen (például munkahelyen), szervezett képzések során szerzett, dokumentálható tudások beszámítására **a felsőoktatási intézményekben nincs kialakult gyakorlat**. Összességében ezek aránya a teljes validációs tevékenységben – a megkérdezettek szerint – maximum 10%, vagy lényegesen kisebb³.

A felsőoktatási intézményekben a nem formális úton szerzett tudás beszámítására **jogszabályban rögzített módon az alábbi eljárások valósulnak meg:**

- » **a felvételi eljárásban a pluszpontok beszámítása,**
- » az **idegennyelv-tudást** igazoló államilag elismert nyelvvizsgák elfogadása,
- » az **informatikai ismereteket és kompetenciákat** igazoló ECDL-vizsga elfogadása,
- » **kiseb arányban előfordul a nem formális tanulási területen (munkahelyi tanfolyamokon) szerzett, tanúsítvánnyal dokumentálható tudások elfogadása és beszámítása.**
- » Rendszeresen és **kis mértékű a munkavégzés során szerzett, tanúsítvánnyal nem, csak munkaadói igazolással, referencialevéllel dokumentált (munka)tapasztalati tudások, kompetenciák akceptálhatósága, érvényesíthetősége.** Ezek beszámítása elsősorban a gyakorlatorientált, kompetenciaalapú szakok és kurzusok esetében fordul elő (például pedagógia, andragógia, művelődésszervező, idegenforgalmi szakok), és **a beszámítás lehetőségét a gyakorlati képzés kínálja.** Az elismerendő tudást/kompetenciát nem mérik, hanem a referencia alapján az oktató dönt a teljes vagy részleges elfogadásról. Ennek főként a nagyobb élettapasztalattal rendelkező, levelező tagozatos hallgatók esetében van jelentősége.

A **munkatapasztalat érvényesíthetősége**, elfogadása tehát **szubjektív jellegű**, erősen függ az oktató beállítottságától, nyitottságától, illetve attól, hogy az adott, tapasztalatot nyújtó munkahelynek milyen a megítélése az egyetemen. Az előzetes tudás beszámításának lehetősége **függ a szakok jellegetől is**, például az orvosképzésben az intézmények igyekeznek elkerülni, míg más, gyakorlatorientált szakok nyitottabbak.

„A formális tudás elszámoltatására bevett, működő gyakorlatunk van, a hallgatók fiatal életkora miatt azonban a munkatapasztalat nem releváns. Csak a papírral, oklevéllel, bizonyítvánnyal igazolható tudást ismerjük el, azt is csak akkor, ha belföldi és hasonló a mi képzésünkhöz. Minden külföldit vagy külföldi tanulmányt végzett hallgatót elsősnek veszünk fel, tehát az országhatárokon átívelő mobilitás itt nem valósul meg, csak a külföldi ösztöndíjak esetében.” (DE GYTK)

Bár több helyütt jelezték, hogy az egyetemi hallgatók az egyetemi tanulmányok mellett, azzal párhuzamosan gyakran végeznek OKJ-képzéseket, **nem tapasztaltunk kialakult gyakorlatot az ISCED**

³ A megkérdezett személyek válasza szerint ez az arány például a Wesley Főiskolán 1%; a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen kevesebb mint 10%; a Dunaújvárosi Főiskolán „számuk kevés, de emelkedik, most a szakmai gyakorlat elfogadása volt 30 esetben”; a Szent István Egyetemen 10%.)

5 OKJ-képzések és -végzettségek beszámítására, bár ennek jelentőségét és közelségét érzékelik az intézmények.

„A megkérdezett szerint félelmetes a száma a különböző papíroknak, sztenderdizálni nem könnyű, maga a BSc-MA átmenet nem lett átgondolva a szabályozás szempontjából. Újra kell gondolni magát az átmenetet és a szabályozást is. Ez szerinte természetes folyamat egy oktatáspolitikai reformnál. A nem formális, informális tudás felsőoktatásban való beszámítását valamifajta, akkreditált OKJ-hez kötve látja megoldhatónak. Esetleg külön OKJ-s tanúsítványokat állíthatnának ki bizonyos kompetenciákra.” (DE KTK)

Az informális tanulási szintereken szerzett tudás beszámítása

A megkérdezett személyek a fentebb jelzett nem formális tanulási szintereken szerzett (munkahelyi dokumentálható) tudáson kívül **nem számoltak be arról, hogy a munkavégzés közben szerzett sajátélményű, nem kifejezetten munkajellegű tapasztalat beszámítására vagy az önképzés útján szerzett tudások és kompetenciák validációjára lenne kialakult gyakorlat vagy akár példa.** Ezek beszámítását nem kezdeményezik a felsőoktatásban tanulók, s **mérését és elfogadását a felsőoktatási intézmények sem tervezik.** (Például nincs utalás arra, hogy bárki a családi-baráti körből, a médiából, a turizmusból vagy az internetes forrásokra épülő önrányító-önszervező tanulás révén nyert ismereteit vagy tapasztalatait kívánta volna érvényesíttetni.) Hasonlóképpen **nem említődött a civil szféra sem mint előzetes tudásforrás, az itt szerzett tapasztalatok és kompetenciák felsőoktatásbeli érvényesítésére sem találtunk eljárást, tapasztalatot.** Még az egyházi intézményeknél sem jelezték, ahol vélhetően gyakrabban fordul elő, hogy a hallgatók rendelkeznek előzetesen, az egyházi közösségekben végzett és validálható tudással.

Összegezve a formális, nem formális, informális úton szerzett tudások beszámításával kapcsolatos tapasztalatokat azt mondhatjuk: a kutatás igazolja, hogy a hozott tudás elfogadása elsősorban a kreditelismerés formális folyamatában realizálódik. Több intézmény jelzi, hogy – ha igaz az, hogy az előzetes tanulás végeredményeként keletkezett tudást és kompetenciákat számítjuk be – akkor **elengedhetetlen lenne a mérés, mert a tematika alapján történő elismerés számos bizonytalanságot rejt magába** (felejtés, avulás, azonos tematika esetén az intézmények közötti meglévő szemléleti, tartalmi és minőségi különbségek, vagy akár egy intézményen belül az oktatók közötti szemléletbeli és értékelés-módszertani különbségek). Egyes terepmunkások minőségpolitikai törekvésként értékelték azokat az eseteket, amikor az előzetes tudás beszámítása kapcsán az érintett hallgató személyesen találkozik az adott tantárgy felelősével, aki a tematika megtekintésén kívül rákérdez(het) a tanultakra. Ez a törekvés biztosítani kívánja, hogy az intézmény hatáskörében maradjon a befogadásról való döntés, még ha az szubjektív is. **Az oktatók többsége, szinte minden intézménytípusban** – akár találkozik személyesen a hallgatóval, akár csak folyamatszabályozás révén a hozzá eljuttatott kérelem dokumentációjával – **presztízs vagy a szakmai ismertség alapján dönt a hozott tudás/kredit elfogadásáról, ritkán** – amennyiben ez a tudás nem takar teljes kreditértéket – **kiegészítő teljesítményt kér.**

„A rendszer nem teszi lehetővé sem a megszerzett tudás tényleges ellenőrzését, sem pedig azt, hogy pl. bizonyos osztályzat alatt egy intézmény kizárja a megszerzett kredit beszámítását. Nem gondolnám indokoltnak évekkal korábban, és esetleg alacsonyabb szintű intézményben szerzett kreditek automatikus elfogadását.”

„...máskor erős kétségeim vannak az elismert tudás tényleges meglétével kapcsolatban, de a KÁB-nak efféle mérlegelési joga sajnos nincs. (Pl. tíz évnél régebben elvégzett főiskolai kurzus elismerése

egy egyetemi kurzus ellenében szerintem nem mindig megalapozott, de a KÁB-nak csak a kurzusleírások alapján van joga a tartalmi megfelelést vizsgálni, azt nem ellenőrizheti, hogy a szóban forgó hallgató a kurzus által elsajátítandó tudással ténylegesen rendelkezik-e.)”

„Másik oldalról fontos a finanszírozás. Jelen formájában az elismertetést gátolja, hogy nem érdeke az intézménynek. Ha A egyetem hallgatója B-re megy, hogy ott szerezzék meg a tudást, amit majd B-ben elismertetni kíván, akkor B ingyen dolgozik. B egyetem távolságtartó lesz.”

„Fontosnak tartom, de sok esetben határozottan szükséges a mérés. A nem formális és informális tudás mérése is elengedhetetlen. Ez egy olyan szakma, ahol ezt nem lehet mellőzni. Lehet, hogy valaki dolgozott 2 évet egy adott munkakörben, és erről papírja is van, de az ott szerzett tudását, ha el akarja ismertetni, akkor adunk neki 2 feladatot, amit ha meg tud oldani, akkor rendben, de ha nem, akkor nem ér semmit a papírja. Az én egyik szakterületem az orvosi biológiai mérés technika. Nem sokan tanítjuk ezt egyetemeken, és ismerem azokat a tanárokat, akik tanítják ezt más országokban, ezért tudom, melyik tanár kurzusait ismerhetem el, ha a hallgató nála hallgatta le azt a tantárgyat, amit nálunk én oktatok.”

Az egyetemek presztízsrangsora, illetve a neves oktatók személye mint validációs érték, egyébként a munkaerőpiacon és a fejedelmek cégek gyakorlatában is meghatározó tényező.

„A papíron szerzett tudás nem takarja a valódi tudást, de ez nagyban függ attól, hogy milyen területen, melyik egyetemen végzett a munkavállaló.” (Workplus Kft.)

Az előzetes tudás beszámítása a felsőoktatási dokumentumokban

Az előzetes tudás beszámításának kérdése elvi szinten **szinte minden intézmény valamely dokumentumában szerepel**, többségében a tanulmányi és vizsgaszabályzatban (például Pannon Egyetem, Pécsi Tudományegyetem, Nyugat-magyarországi Egyetem, Eszterházy Károly Főiskola, Debreceni Egyetem), esetenként a Szervezeti és Működési Szabályzatban és a Hallgatói Követelményrendszerben (például Eötvös Loránd Tudományegyetem). Azonban sok helyütt az előzetes tudás beszámításának kérdése kimaradt az intézményi stratégiából, mert a stratégia előbb készült el, mint az előzetes tudás beszámítása kérdésének EU-s felvetése, de az **SZMSZ-ek/TVSZ-ek többsége, a minőségpolitikák esetenként tartalmazzák.**

A beszámítási eljárás nem része az intézményi stratégiának és a minőségbiztosítási eljárásrendszernek, de mindenütt megjelenik az SZMSZ mellékleteként a Hallgatói Követelményrendszerben. (Agrárintézmények)

Más kérdés, hogy az előzetes tudás beszámításának szemlélete még nem hatja át az oktatás-képzés teljes folyamatát. Az intézmények többsége, főleg az elit intézmények – minőségük védelme érdekében – igyekeznek elhárítani a beszámítást. Csak a jogszabályi kötelezettségeknek tesznek eleget, és legfeljebb a szakalapításnál létrejött konzorciumi partnerek értékelése iránt nyitottak és elfogadók.

„Más intézmények kurzusait nem is ismerhetjük el egyenesen, hiszen ezzel az energiatakarékos tanulást támogatnánk. A rendszer szabályozását kell változtatni, hogy ezt kiszűrje, de ha ezen szigorítunk, akkor megnehezítjük a becsületes tanulók dolgát. Milyen legyen hát a szabályozás?” (BME)

Az ELTE Bölcsészettudományi Karon például, ha egyáltalán befogadnak hozott tudást, akkor az adott kreditszámban más tárgyat kell felvenni a hallgatónak. Azaz a kötelező kreditszámot az adott szak kurzuskínálatából kell teljesíteni.

A hallgatói oldal szempontjából fontos az intézményvezetők és TO-munkatársak azon véleménye, hogy az elit intézményekben a hallgatók sem igénylik a kreditbeszámítást, hanem az intézménytől várják el, hogy nulláról készítse fel őket a pályára.

„Az nagyon furcsa, hogy ezen a képzési területen, ahol számos nemzetközileg elismert külső vizsga létezik és inkább jellemző a munkatapasztalat, ezen ismereteket nem veszik számításba. A megkérdezett elmondása szerint nem is nagyon van erre a hallgatóknak igénye.” (DE IK)

Számos kérdést vet fel az Erasmus és más ösztöndíjak kapcsán felmerülő kredit- és/vagy tudásbeszámítás kérdése. Részben azért, mert elvileg a hallgatónak előre kell tervezni, milyen kurzust fog felvenni külföldön, s csak az esetben kapja meg az ösztöndíjat, ha a felvett kurzusokat a magyar anyaintézmény kreditértékűnek ismeri el. Másrészt azonban a gyakorlat azt mutatja, hogy a hallgató nem mindig azt kapja, amit tervezett, vagy ami megfelel az anyaintézmény elvárásának. Mégis az intézmények utólag lojálisak a külföldön szerzett tudás, tapasztalat, kompetenciák elismerése iránt.

Az intézmények hozzáállása, az oktatók/dolgozók befogadással kapcsolatos attitűdjei

Ami az intézmények, illetve az oktatók és a dolgozók előzetes tudás beszámításával kapcsolatos hozzáállását illeti, megállapítható, hogy **a kreditátvitel kérdésében tájékozottak, a bolognai folyamat részének tekintik.** Ezt igazolja az a tény, hogy a validációval kapcsolatos attitűdökre irányuló kérdésre adott leggyakoribb válasz az volt, hogy az illetékes oktató, dolgozó „elfogadja, alkalmazza”. Azonban az interjúanyagokból kiderül, hogy **a megkérdezettek többsége a kérdés törvényi és fogalmi háttérét pontosan nem ismeri, és csak kevesen mutatnak érdeklődést, tanulási szándékot a validáció kérdése iránt.** Ennek oka részben az **intézményi autonómia és minőség/pesztízis** megővésére irányuló törekvés, másrészt az a tény, hogy **a validáció feladata az intézményekben nem díjazott tevékenység, az óraterhelésbe nem beszámított oktatói és nem fizetett dolgozói feladat,** ami pluszfeladatként jelentkezik az egyébként is túlterhelt oktatók és dolgozók körében. Ráadásul a feladatnak nincs kidolgozott, könnyen értelmezhető folyamatleírása, így e feladatok nagyfokú kreativitást, figyelmet és időráfordítást igényelnek.

Ennek ellenére valamennyi megkérdezett fontosnak tartja a szakma és a közvélemény széles körű tájékoztatását a validációról, meggyőzését annak fontosságáról, társadalmi és egyéni hasznáról, de nem mindenki gondolja, hogy a közeljövőben lehetséges egy egységes rendszert kiépíteni.

„Annyira különbözőek a beszámítási lehetőségek a különböző karokon, szakokon, hogy nem hiszek egy egységes modellben.” (ELTE TOK)

„Fontos lenne: A munkahelyi továbbképzések beszámítása jogszabályi háttérének megteremtése a nem formális képzés elismerésére. Szükséges lenne széles körű tájékoztatás és meggyőzés a validálásról. Az ellenérdekeltségek kiküszöbölése (kreditalapú költségelszámolás). A közvetett bizonyítékok (portfólió) szerepének átgondolása.” (PTE FEEK)

Arra a kérdésre, hogy a validáció kapcsán mely szervezetek, intézmények javaslatát fogadná el, a megkérdezettek többsége hangsúlyozta az intézményi autonómia fontosságát és sérthetlenségét, illetve szívesen fogadná el más, a rangsorban magasabban elhelyezkedő egyetemek gyakorlatát, vagy az

egyetemek közösen kidolgozott javaslatait. Kevesebben vetették fel a külső vizsgaközpont lehetőségét vagy szükségletét, illetve egy új kormányrendelet fontosságát.

Mindenképpen fontos feladatnak látszik az intézmények validációra történő ráhangolása, az ellenérdekeltségek kiküszöbölése (kreditalapú költségelszámolás és az elfogadás).

Felnőttképzés – szakképzés

A megvizsgált felnőttképzési intézmények mindegyike folytat iskolarendszeren kívüli felnőttképzést. Tevékenységük zöme – a felnőttképzési törvény csoportosítása szerint –, szakképzés, amelyet volumenben a nyelvi és az általános képzés követ. Fenntartójuk szerint nagyrészt gazdasági társaságok, de szerepel a mintában regionális képzőközpont is. Ez utóbbi állami felnőttképzési intézménynek tekinthető, szervezetileg az Állami Foglalkoztatási Szolgálat része. Az egyes intézmények létesítésének körülményei meghatározzák az előzetes tudás beszámításával kapcsolatos attitűdjüket.

A cégek egy része – például SZTÁV Felnőttképző Zrt., Külkereskedelmi Oktatási és Továbbképző Központ (KOTK) – az ötvenes évek óta működő, minisztériumi háttérintézményből, oktatóközpontból privatizálódott, jellemzően megőrizve egykori szakmai területét és az ezzel összefüggő módszertani szervezetet és kultúrát, így viszonylag régóta foglalkoznak az előzetes tudás kérdésével, még ha nem is mindig jutottak el annak gyakorlati megoldásáig. Némileg hasonló az Adu Csepel esete, amely az egykori Csepel Művek Oktatási Igazgatóságának reinkarnációja, legalábbis a kilencvenes évek első idejét tekintve.

A vizsgálatba vont regionális képzőközpontokat a 90-es években, jellemzően PHARE-program keretében alapították, több-kevesebb sikerrel ír és kanadai gyakorlatot, valamint módszertant adaptálva. A kanadai minta kapcsán viszonylag korán kezdtek el foglalkozni az előzetes tudás beszámításával, módszertanának vizsgálatával, amelyet speciális munkaerő-piaci programokon (pl. Quick start) és egyéb, támogatott fejlesztésekben bővítettek. A vizsgált szervezetek harmadik csoportja (pl. VOFA Tanácsadó és Szervező Kft. Oktatási Központ) a kilencvenes években, kifejezetten gazdasági alapokon létrejött vállalkozás, ennek megfelelően jelentős szakmai-módszertani múlttal nem rendelkeznek.

A kutatási mintára jellemző, hogy a vizsgált szervezetek egy része (pl. KOTK) iskolarendszerű képzést is folytat, s az iskolarendszerben végzett tanulóikat igyekeznek megtartani úgy, hogy beiskolázzák őket iskolarendszeren kívüli kurzusokra, s ennek érdekében speciális átmeneteket/beszámításokat alkalmaznak. Más vizsgált szervezetek a felsőfokú szakképzések (FSZ) irányába fordultak (pl. KOTK, Adu Csepel), s igyekeznek a régebben, tanfolyamon végzett tanulókat megnyerni az FSZ számára úgy, hogy a tanfolyami végzettséget beszámítják a felsőfokú szakképzésbe, főként annak levelező, illetve esti formájába. Valamennyi felnőttképzési intézmény akkreditált, így „papíron” minden intézményi folyamat, benne az előzetes tudás beszámítása szabályozott és dokumentált. A folyamat-szabályozás sok esetben az egykori, avagy ma is működtetett ISO-rendszer folyamatszabályozásaira, munkautasításaira stb. utal.

A vizsgált intézmények **megkérdozett munkatársai általánosságban értik és fontosnak tartják az egyéni tanulási utak kialakítását, így az előzetes tudás beszámítását is, de szinte mindannyian egyetértenek abban, hogy napjaink jogi, gazdasági keretrendszere ezen innovatív fejlesztéseknek nemigen kedvez.** Talán ennek is köszönhető, hogy a nagy hagyományokkal, jelentős módszertani háttérrel rendelkező Észak-magyarországi Regionális Képző Központ (ÉRÁK), fennállásának húsz éve alatt is, összesen 13 (!) előzetes tudás szint-mérési esetet regisztrált. A KOTK dokumentumai szerint alaposan átgondolta és szabályozta a folyamatokat, megkeresve azokat a jellemző pontokat, ahol a képző-költségviselő és a tanuló érdeke egybeesik, s így a rendszer valóban lehetőséget teremt ezen előnyök kiaknázására (pl. az új modulrendszerű képzés, vámosok átképzése jövedéki díj ügyintézőkké).

Jellemző, hogy **egyes intézmények félreértik** (félremagyarázzák) **az előzetes tudás beszámításának fogalmait**. Több intézménynél előfordult, hogy a **bemeneti kompetenciák mérését értették alatta, amelyet összefüggésbe hoztak a személyes tanácsadással** (pl. „ne legyen fodrász”). Más intézmény a tanulócsoportok kialakításának, a célcsoportra szabott képzés megvalósításának lehetőségét látta benne („ennek alapján állítjuk össze a csoportokat”).

A legegondolkodtatóbb megoldást a SZTÁV honlapja jelenti, amely a jelentkezők részére így magyarázza e szolgáltatást: **” ELŐZETES TUDÁSSZINT FELMÉRÉS** A felnőttképzési szolgáltatás azonosítója: 00000091. Az előzetes tudásszint felmérés célja, hogy pontosan meghatározza az ügyfél korábban megszerzett ismereteit, készségeit és gyakorlati tapasztalatait. Az előzetes tudásszint felmérésének további célja, hogy rendszerezett formában bemutassa az ügyfél számára hol tart most, melyek tudásának az erős, illetve a gyenge oldalai. Az előzetes tudásszint felmérést a képzésszervezők végzik, mely a választott képzés tekintetében az ügyfelek elméleti szakmai képességét és készség szintjét kívánja felmérni. Lehetőséget teremtünk ezzel, már a szakma kiválasztásánál a várható tudásszinthez igazított csoportok összeállítására. **Térítési díj: ingyenes**

A felnőttképzés és a szakképzés területén a validáció kérdése a felsőoktatáshoz képest előnyben van, mert az új OKJ kapcsán kialakult törvényi háttér és egyfajta gyakorlat jellemzi. Nem véletlen tehát, hogy a **felnőttképző és szakképző intézmények ismerik az előzetes tudás beszámításának kérdését, és elfogadják szükségességét. Formálisan eleget tesznek a jogszabályi követelményeknek, de mindez a napi gyakorlatban nem igazán működik.** A szakképzésben az intézmények az új modulrendszerű vizsgák esetében a rendeletekben **(20/2007. (V. 21.) SZMM rendelet a szakmai vizsgáztatás általános szabályairól és eljárási rendjéről, valamint a 19/2008. (XII. 4.) SZMM rendelet a szakmai vizsgáztatás általános szabályairól és eljárási rendjéről szóló 20/2007. (V. 21.) SZMM rendelet módosításáról)** előírtaknak megfelelő módon járnak el.

A nyelvi és az informatikai képzések területén az előzetes tudásszint megállapításának kialakult gyakorlata van. A nyelvi csoportok esetében a több évtizedes pedagógia gyakorlatnak megfelelően folyik a nyelvi szintfelmérés, ami a csoportba sorolás alapját szolgáltatja. Az informatika esetében, a viszonylag új típusú tantárgyi jellegétől függetlenül, jól alkalmazható az előzetes tudásszint felmérése és beszámítása, hiszen a tantárgyi ismeretek szorosan épülnek egymásra. Ezen a területen a 2001. évi CI. törvény a felnőttképzésről értelmében az előzetes tudás elismerésének és beszámításának működő gyakorlatáról beszélhetünk.

Más területeken a tudásszint esetleges mérését követően ugyan differenciált módon látszik a résztvevők felkészültsége közötti különbség, azonban **nincs mód a csoportok bontására.** A differenciált oktatásra csak egy csoporton belül, a felnőttképző egyéni módszertani kompetenciáira alapozva tudnak lehetőséget biztosítani.

„A képzések szakmai záróvizsgáján jelenleg az elnök hatáskörébe tartozik, hogy felülbírálhatja a korábbi modulzáró vizsga alól történt felmentést/a korábbi ismeretek beszámítását (SZMSZ!, 6.1. pont). Ez a munkanélküli hallgatók célcsoportjában, akik az intézmény fő célcsoportját képviselik, elutasítás esetén újabb 2-3 hónap tanulmányi időt jelenthet, a modulzáró vizsga ismétlésével. Mivel ez tovább késleltetné a felnőttképzési tanfolyam lezárását, valamint a résztvevők újbóli integrációját a munka világába, az intézmény »nem kívánja kitenni őket ennek a kockázatnak«. Ettől függetlenül az intézmény vezetősége elméletben egyetért, különösen a szakmacsoporton belüli, korábbi ismeretek, akár non-formális (munkatapasztalatok), akár formális (tanulmányok) beszámításával. Fontos megjegyezni, hogy ráadásul két képzési rendszer, a modulrendszerű és a tantárgyi rendszerű képzések átmeneti időszakáról van szó jelenleg: a

korábbi formális tudás birtokosai még tantárgyi rendszerben szereztek képesítést. A jelenlegi képzés modulrendszerben folyik, és a forma mellett a KKK is változásokon, korszerűsítéseken és kiegészítéseken estek át.” (Adu Csepel)

Jellemző problémák:

- » Az intézmények a keretrendszer ellentmondásai miatt rövidebb távon csak konkrét, egyedi esetekben látják megvalósíthatónak a beszámítást.
- » A beszámítás jogi felelősségét szinte egyedül a képző intézmény vezetője viseli.
- » Nincs megfelelő, kiképzett személyzet az igazi vizsgálathoz (nem formális, illetve informális úton szerzett tudás mérése).
- » Az oktatók nagy része jellemzően nem pedagógus, így felkészítésük még nagyobb energiákat feltételezne.

A jövő:

A 2009. évi XCVIII. törvény felnőttképzésről szóló 2001. évi CI. törvénynek az élethosszig tartó tanulás feltételeinek biztosítása érdekében történő módosítása lehetőséget biztosít az informatikai tudás beszámítására, így annak gyakorlata gyorsabban terjedhet..

Munkaadók – munkavállalók

A validáció jövője szempontjából fontos szervezet, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, amely jelenleg elsősorban a középfokú szakképzésben érintett szervezet. **A Magyar Kereskedelmi és Ipar-kamarához eddig sem általában, sem a felsőoktatás vonatkozásában validációval kapcsolatos hivatalos információ vagy megkeresés nem érkezett.** A kamara a felsőfokú szakképzés tekintetében is érintett, mert az egyetemek mellett a kamara beadhat akkreditációs folyamat nélkül képzési indítványt. (Erre azonban eddig kevés példa volt.) A kamara úgy látja, hogy **a felsőoktatási intézményeket erős befele fordulás jellemzi, hiányzik a nyitottság, a tájékoztatás és az együttműködés igénye, az élő kapcsolat a gazdaság és a felsőoktatás között.**

A kamara képviselője a bolognai folyamatot jónak és követendőnek tartja, de úgy látja, hogy a mai magyar gyakorlatban a **képzés folyamatából kiszorul a gyakorlati képzés.** A szakmaiság, gyakorlatiasság hiánya az oktatásban többek között abból adódik, hogy a gazdaság, a vállalatok gyakorló szakemberei nem oktatnak a felsőoktatási intézményekben. Problémának tartják azt is, hogy a kompetenciamérésnél nem világos, ki és hogyan állapítja meg, hogy a tudás (az adott tapasztalat minősége és mennyisége) mennyit ér egy adott felsőoktatási intézményben, azaz hány kreditre váltható.

Az interjúban jelezték, hogy a középfokú szakképzésben részt vevők száma 50%-ról 20%-ra zsugorodott, aminek oka, hogy **a fiatalok érdeklődése a felsőfokú intézmények irányába tolodott el.** Így a piacgazdaságban tevékenykedő vállalatok számára „strukturálisan képzett munkaerőhöz szinte lehetetlen hozzájutni”, a felsőoktatásból kijövő friss diplomások pedig a munkaerő-piaci követelményeknek nem vagy csak részben felelnek meg.

A kamara aláhúzza a validáció fontosságát, képviselői úgy ítélik meg, hogy **a munkavállalók számára a folyamatos magas szintű foglalkoztatás csak az élethosszig tartó tanulással biztosítható. A folyamatos tanulás, képzés és átképzés, valamint a vállalati tapasztalat, a gyakorlatban szerzett szaktudás egymásra épül, beszámítható – kellene legyen – más irányú vagy módosított pálya esetén is.**

A validációval kapcsolatos hivatalos megkeresés – a Vasas Szakszervezet képviselője szerint – a szakszervezetekhez sem érkezett, ilyen irányú információt, ismereteket véletlenszerűen, a munkatársak szakmai vagy privát, illetve internetes tájékozódása alapján szereznek. **Tapasztalatuk szerint nagy az eltérés az egyes felsőoktatási intézményekben kialakult gyakorlat terén,** ami

főként az elvégzett tantárgyak kreditalapú átvihetőségére korlátozódik. **A vállalati szakmai munka elismerése és elismertetése gyakorlatáról keveset tudnak. Tapasztalataik inkább negatívak, mivel a felsőoktatás sokszor inkább vizsga- és nem tudáscentrikus.** Megerősítik a kamara véleményét, miszerint a **jelenlegi oktatási struktúrában a gyakorlati képzés leépült**, főleg a manuális területeken, mert az drága, és jelenleg nem finanszírozható. Meglátásuk szerint a megnövekedett számú új diplomás (és a csak abszolutóriummal rendelkezők) érdemi elhelyezkedési lehetőségei romlanak, a piac nem tudja felszívni, ami komoly társadalmi problémához vezethet.

Civil szervezetek

A terepmunka során megkérdezett, négy országos és regionális hatókörrel működő civil szervezet vezetői nagyon fontosnak tartják a nem formális és informális területen folyó tanulás eredményének beszámítását a felsőoktatási tanulmányokba, és remélik, hogy a civil szervezeti életben szerzett tudások és tapasztalatok is mielőbb helyet nyernek a validáció világában. Véleményük szerint jelenleg nincs lehetőség az egyetemeken sem a civil szektor nem formális képzései, sem az informális (nem szándékolt) tanulás során szerzett tudás beszámítására.

Pedig **a civil szervezetek tevékenysége során nagyon sok olyan tanulási helyzet van, amelynek eredményeit hasznosítani lehetne a felsőoktatási tanulmányok során.** A civil szektorban foglalkoztatottak munkatapasztalatainak és a már jogilag is szabályozott önkéntes munka során szerzett tapasztalatok beszámítására sem kialakult rendszer, sem eseti tapasztalat nincs. Pedig a *2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről* fontos társadalomformáló erőként definiálja az önkénteseket, így az általuk végzett munka is jelentősen előremozdítja a közösségi alapú társadalmi célok megvalósítását. A törvény szabályozza a külföldön végzett önkéntes munka feltételrendszerét is, így a validáció szempontjából a jogi szabályozás már csak a munka során keletkező tudás elismertetésére koncentrálhat.

A terepmunka során összegyűjtött civil szervezeti dokumentumokban (szervezeti stratégia, alapszabály, belső működési szabályzatok) **a validáció célként, feladatként történő szerepeltetése nem jellemző.**

A megkérdezett civil vezetők felvetették egy önálló, csak a szektor ügyeivel foglalkozó **civil validációs iroda** létrehozásának szükségességét. Ez az iroda vagy kapcsolattartó pont és adatbank alkalmas lehetne arra, hogy az önkéntes munka során szerzett tudás eredményét mérje, regisztrálja és értékelje. Szükséges lenne egy ilyen közvetítő helyszín, hogy a nem formális, informális módon szerzett tudás összekapcsolható legyen a felsőoktatási kreditrendszerrel, és nyitottá váljon a szektorok közötti kapcsolat.

Valamennyi civil vezető hangsúlyozta annak a fontosságát, hogy a civil szervezetekkel kapcsolatos validációs folyamat **központi gondolata a tudás minőségi szempontú megközelítése legyen.** Elképzelhetőnek tartják a dokumentumokra, igazolásokra és a tudásellenőrzésre épülő vegyes rendszer kialakítását.

Szükséges lenne:

- » a civil szektorban már meglévő, de feltáratlan elméleti-módszertani eredmények és javaslatok figyelembevétele a hazai validációs modell megalkotásánál;
- » a nemzetközi együttműködésekben szerzett civil tanúsítványok hazai értékelési és kreditmegfeleltetési rendszerének a kidolgozása;
- » a validáció általános és egyes szintjeit megjelenítő rendszerének kiépítésekor ki kellene kérni a civil szervezetek véleményét, figyelembe venni a civil területen keletkezett jó gyakorlatokat.

A civil szervezetek vezetői is hangsúlyozták a validációval kapcsolatos széles körű tájékoztatás, egyeztetés fontosságát.

ÁLTALÁNOS TAPASZTALATOK

1. **A hozott tudás beszámításában elválnak a formális tanulási környezetből** (elsősorban más felsőoktatási intézményekből) **hozott elméleti tudás és a nem formális környezetből hozott** (munkahelyen szerzett, dokumentált) **tudás beszámítása. Míg az elméleti tudás beszámítása a kreditátviteli rendszer alapján minden intézményben a jogszabály alapján működik, a nem formális környezetből, munkahelyi tanulás eredményeként hozott tudásnak alig van beszámítási gyakorlata, szinte csak a szakmai gyakorlat/gyakorlati képzés területére korlátozódik.** A kihelyezett szakmai gyakorlatok rendszerének a felsőoktatási intézmények nagy részében nincs (érdemi) finanszírozási kerete, ami nagymértékben akadályozza a rendszeres és szervezett, az egyetem és a gazdaság közötti, képzési célú együttműködésnek. A külföldi tanulmányok beszámítása intézményenként és szakonként eltérő, túlnyomórészt a szabadon választott tárgyak közé történik.
2. **A validáció egységesülését akadályozza az a tény, hogy bár a Bologna-rendszer előírja a képzési és kimeneti követelmények megfogalmazását, ezek rendeltetésszerű működése, a képzés napi gyakorlatban történő megvalósítása még hiányos, s így bizonytalan a validáció referenciája. Az előzetesen megszerzett és elfogadott tudás** (operacionalizált ismeret-készség-kompetencia) **csak az adott szak kimeneti követelménye egy – korábban megvalósult – részeként értelmezendő.**
3. **Az informális területen folyó tanulás** (nem dokumentált munkahelyi és civil szervezeti), **munkatapasztalat és az önképzés** (különböző típusú önszervező-önirányító tanulás) **eredményeként keletkezett tudás elismerésére sem a hallgatók, sem az intézmények körében nincs törekvés, erre irányuló utalással, kezdeményezéssel a terepkutatók nem találkoztak.** Az interjúk során nem merült fel annak a ténynek a figyelembevétel, hogy a formális tanulás eredményében benne lehet/van a nem formális és informális tanulási eredmény is, azaz a formális tanulási eredmény elismerése egyben a nem formális és informális tanulási eredmény transzfere és érvényesítése is lehet.
4. A kutatás rávilágított arra a tényre, hogy nem világosak és **nem átláthatóak a validáció hátterében a különböző szinten működő kinyilvánított és latens célok és érdekek,** azaz vélhetően más a hallgató, az intézmény és a társadalom célja az előzetes tudás beszámításával kapcsolatban.
5. **Mind a hallgatók, mind az oktatók körében nagy a tájékozatlanság az előzetes tudás beszámításával, annak európai és hazai dokumentumaival kapcsolatban.** Ez aláhúzza a projekt érzékenyítő és képző feladatainak fontosságát, ami megalapozhatja a felsőoktatás validációval kapcsolatos szemléletváltását, a bevezetését, a sikerét, amelynek azon kell alapulnia, hogy az előzetesen megszerzett tudás (operacionalizált ismeret-készség-kompetencia) csak az azt következő tanulási folyamat szempontjából értelmezhető.
6. Az egyén előzetes lehetséges tanulási útjaiból származó tudás validálása kérdésében nagyok a különbségek a szektorok és az alágazatok között. **A terepmunka megerősíti azt a tényt, hogy Magyarországon a validáció szempontjából a szektorok,** így a felsőoktatás és a gazdaság/munkaerőpiac, a felsőoktatás és a szakképzés, a felsőoktatás és a felnőttképzés **közötti kapcsolat esetleges, az eltérő autonómiával, jogi háttérrel és finanszírozási feltételekkel rendelkező alrendszerek érdekei nem/vagy alig találkoznak, közöttük szervezett és rendszeres információáramlás, szinergikus egymásra hatás nincs.** Ezt a megfigyelést erősíti az a tapasztalat is, hogy **bár a felnőttképzés és a szakképzés a felsőoktatáshoz képest a validáció vonatkozásában jobb helyzetben van,** mert megvan a jogszabályi hát-

tere, és a rendszere, ha lassan és problémákkal teli módon is, de a validáció szempontjából pozitív irányba változik, **a szakképzés és felnőttképzés felsőoktatással való kapcsolata kialakulatlan**. Pedig a szakképzés és a felnőttképzés előzetes tudás beszámítására irányuló törekvéseinek tapasztalatai támpontokat adhatnak a felsőoktatási modellalkotás számára is. Azonban **sem a szakképzés, sem a felnőttképzés nem figyel, nem számol (eléggé) a felsőoktatás területével, pedig kapcsolatuk nyilvánvaló**: a felsőoktatás expanziójával és az élethosszig tartó tanulás kiteljesedésével egyre jelentősebb lesz. A felsőoktatás a beiskolázható hallgatói létszámcsökkenés miatt hamarosan erőteljesebben fog megjelenni a felnőttképzési piacon, s **az EKKR bevezetése kapcsán az egymásra történő figyelés és egymásra épülés akár nemzetgazdasági kérdéssé is válhat**.

További megválaszolandó kérdések, szükséges terepmunka-feladatok:

- » A validáció kialakult felsőoktatási gyakorlata és az intézményi minőségbiztosítási rendszer kapcsolata.
- » Érvényesül-e, ha igen, hol és mennyiben az új tanulási paradigma szemlélete (tanulásközpontúság, tanulóbarát környezet, mentorálás, megjelennek-e az önszervező-önirányító tanulás segítésének módozatai stb.)?
- » A kreditbeszámításnál tudatos-e a KKK-ra mint referenciára történő figyelem, a tematika vizsgálatokor összevetik-e a KKK-val, illetve a tantárgyi tematikák lefedik-e a KKK-ban foglaltakat? Van-e különbség a kreditátvitelben és -beszámításban a szabadon választott, kötelezően választandó, kötelező tárgyak között, azaz milyen összefüggés van az elfogadás-beszámítás és a tárgyak jellege (pl. elméleti-gyakorlati jellege) között?
- » Milyen együttműködési gyakorlatok, kezdeményezések vannak az egyetemek és a szakképzési, valamint a felnőttképzési intézmények között? Vannak-e szektorközi együttműködések a FSZ-en kívül?
- » Szükség lenne az egyetemen kívüli szakmai és terepgyakorlatok, gyakorlati képzések, tanítási gyakorlatok kialakult rendszereinek a leírására. Előfordul-e valahol, hogy a munkatapasztalatot nem gyakorlat, hanem tantárgy keretében ismerik el?
- » Felmerült-e az avulás és felejtés szempontja a vizsgált intézményekben, ha igen, milyen formában vették figyelembe?
- » Felmerül-e kérdésként, hogy kinek a tulajdona a tudás?
- » Hogyan viszonyul a validáció a szervezeti tudás kérdéséhez?

1. melléklet – A szektorelemzés során felkeresett intézmények

	Felsőoktatási intézmény	Szervezeti egység/személy
1.	Apor Vilmos Katolikus Főiskola	Rektori Hivatal, rektorhelyettes
2.	Budapesti Gazdasági Főiskola	Rektori Hivatal, rektor
3.	Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola	Tanulmányi Hivatal, Hallgatói Információs Iroda
4.	Budapesti Műszaki Egyetem Méréstechnika és Információs Rendszerek Tanszék	Oktatási igazgató
5.	Corvinus Egyetem Kisvállalkozás-fejlesztési Központ	Igazgató
6.	Corvinus Egyetem Gazdaságtudományi Kar	Oktatási dékánhelyettes
7.	Corvinus Egyetem Társadalomtudományi Kar	Tanulmányi Hivatal vezetője
8.	Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar	Dékánhelyettes
9.	Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar	Büntető Eljárásjogi Tanszék vezetője
10.	Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar	Tanulmányi Osztály vezetője
11.	Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar	Hallgatói Önkormányzat elnöke
12.	Debreceni Egyetem Közgazdaság- és Gazdaságtudományi Kar	Kreditátviteli Albizottság elnöke
13.	Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar	Angol–Amerikai Intézet oktatásszervezője
14.	Debreceni Egyetem Gyógyszertudományi Kar	Tanulmányi Osztály, osztályvezető-helyettes
15.	Debreceni Egyetem Gyógyszertudományi Kar	Hallgatói Önkormányzat elnöke
16.	Debreceni Egyetem Informatikai Kar	Tanulmányi Osztály csoportvezetője
17.	Debreceni Református Hittudományi Egyetem	Rektorhelyettes és tanulmányi vezető
18.	Dunaújvárosi Főiskola	Tanulmányi és Hallgatói Információs Hivatal vezetője
19.	Dunaújvárosi Főiskola	Kreditátviteli Bizottság
20.	ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar	Tanulmányi Osztály vezetője
21.	ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar	Tanulmányi Osztály vezetője
22.	ELTE Tanító- és Óvóképző Kar	Tanulmányi Osztály vezetője
23.	ELTE Bölcsészettudományi Kar	Tanulmányi Hivatal vezetője
24.	Eszterházy Károly Főiskola	Tanulmányi és Információs Központ igazgatója
25.	Harsányi János Főiskola	Tanulmányi Hivatal vezetője
26.	Kaposvári Egyetem	Oktatási Igazgatóság igazgatója
27.	Károli Gáspár Református Egyetem BTK	Rektori Hivatal, kari igazgató
28.	Károly Róbert Főiskola	Oktatási Igazgatóság igazgatója
29.	Kecskeméti Főiskola, Kertészeti Főiskolai Kar	Dékáni Hivatal, oktatási dékánhelyettes
30.	Kecskeméti Főiskola, Gépipari és Automatizálási Műszaki Főiskolai Karpot	Tanulmányi Osztály, oktatási igazgató
31.	Nyugat-magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központ	Tanulmányi Hivatal és Művészeti, Nevelési és Sporttudományi Kar Dékáni Hivatal vezetője
32.	Pannon Egyetem, Gazdaságtudományi Kar	Oktatási dékánhelyettes
33.	Pannon Egyetem	Oktatási Igazgatóság igazgatója
34.	Pannon Egyetem	Hallgatói Önkormányzat elnöke
35.	Pannon Egyetem, Gazdaságtudományi Kar	Hallgatói Önkormányzat elnöke
36.	Pannon Egyetem, Mérnöki Kar	Oktatási dékánhelyettes
37.	Pannon Egyetem, Mérnöki Kar	Hallgatói Önkormányzat elnöke

38.	Pannon Egyetem, Georgikon Kar	Oktatási dékánhelyettes
39.	Pannon Egyetem, Georgikon Kar	Hallgatói Önkormányzat elnöke
40.	Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar	Dékánhelyettes
41.	Pécsi Tudományegyetem	Oktatás és Társadalom Doktori Iskola vezetője
42.	Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar	Oktatási dékánhelyettes, Kreditátviteli Bizottság elnöke
43.	Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar	Oktatási dékánhelyettes
44.	Pázmány Péter Katolikus Egyetem Vitéz János Kar, Esztergom	Dékánhelyettes
45.	Széchenyi István Egyetem, Műszaki Tudományos Kar	Rektori Hivatal, főtitkár
46.	Szent István Egyetem, Alkalmazott Bölcsészettudományi Kar Andragógia és Társadalomelméleti Tanszék	Adjunktus
47.	Szent István Egyetem, Gépészmérnöki Kar	Tanulmányi Osztály vezetője
48.	Szent István Egyetem, Gazdasági- és Társadalomtudományi Kar	Dékáni Hivatal
49.	Szent István Egyetem, Mezőgazdasági és Környezettudományi Kar	Igazgatási és Tanulmányi Osztály, hivatalvezető
50.	Szent István Egyetem, Pedagógiai Kar	Tanulmányi Osztály vezetője
51.	SZÁMALK	Igazgató, tanügyi igazgatási főmunkatárs
52.	Wesley János Lelkészképző Főiskola	Tanulmányi Osztály vezetője
53.	Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem	Rektori Hivatal, tanulmányi vezető, oktatási igazgató
54.	Zsigmond Károly Főiskola	Elnöki és Rektori Hivatal, kancellár

	Felnőttképző intézmény/civil szervezet/szakértő	Szervezeti egység/személy
55.	ADU Oktatási Központ	Felnőttképzési Igazgatóság, igazgató
56.	Békéscsabai Regionális Képző Központ	Felnőttképzési Igazgatóság, igazgató
57.	Észak-magyarországi Regionális Képző Központ	Felnőttképzési Igazgatóság, képzési igazgatóhelyettes
58.	Felnöttek Szövetsége	Titkárság, főtitkár
59.	A Felnőttképzés Fejlesztésért Egyesület	Vezetőség, elnök, alelnök
60.	Mellearn Egyesület	Elnökség, főtitkár
61.	Magyar Népfőiskolai Társaság	Központi Iroda, főtitkár
62.	Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Szövetségi Iroda	Központi Iroda, igazgató
63.	VOFA Tanácsadó és Szervező Kft. Oktatási Központ	Oktatási igazgató
64.	Workplus Munkatárs-közvetítő, Személyügyi és Vezetési Tanácsadó Kft.	Ügyvezető igazgató
65.	Vasas Szakszervezet	Ifjúsági titkár, szakértő, Járműipari Szakmai Szövetség, titkár
66.	Kereskedelmi és Iparkamara	Szakképzésért felelős alelnök

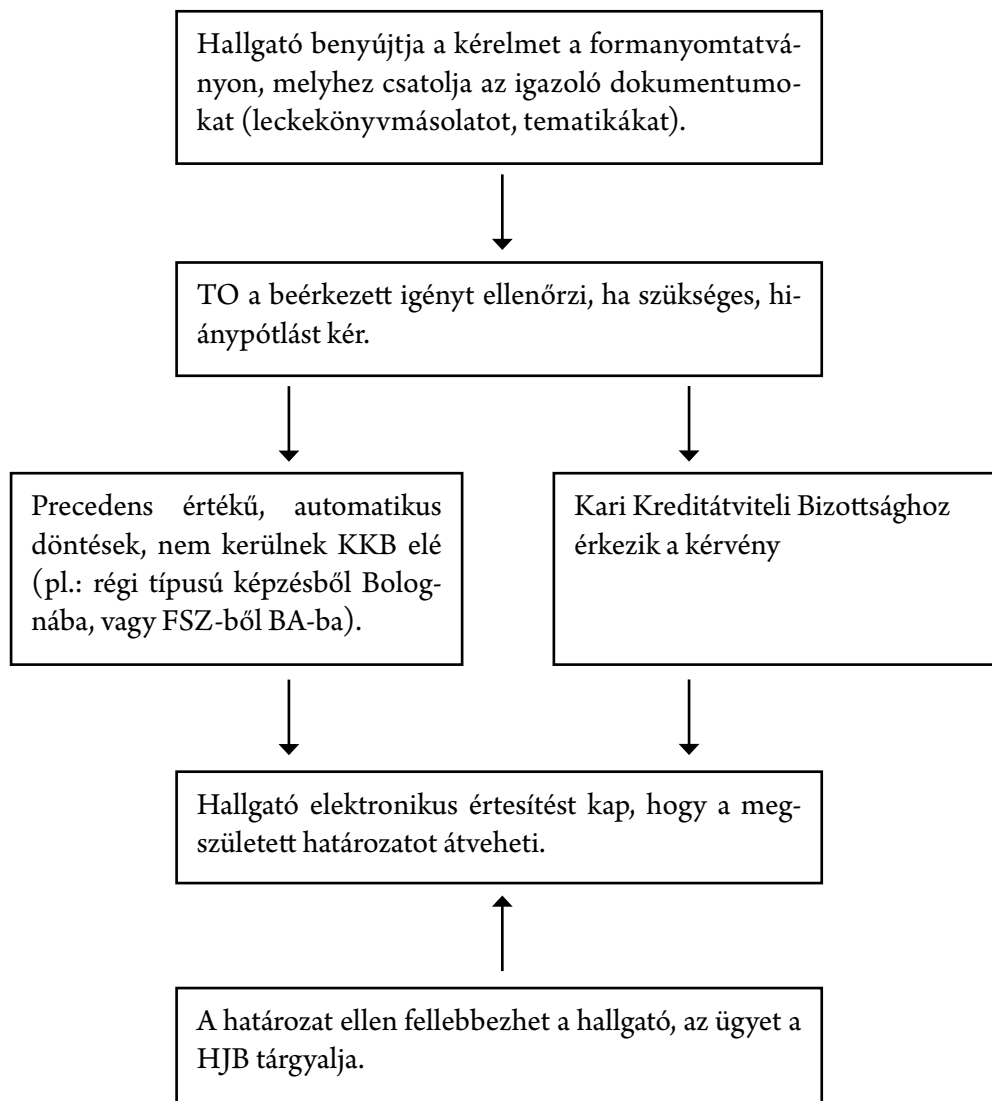
2. melléklet – A validációs gyakorlat folyamatábrája az ELTE néhány karán és a VOFA Kft.-nél

1. Kreditbeszámítás az ELTE PPK-n

Tájékoztatás:

- » beiratkozáskor az első évesek tájékoztatóján elhangzik a beszámítás lehetősége, eljárása, határidők;
- » az intézmény honlapján található a beszámításhoz kapcsolódó információk;
- » a HÖK is segíti a tájékoztatást, az évente megjelenő „Kazinfo”-ban is szerepelnek információk.

Eljárás:

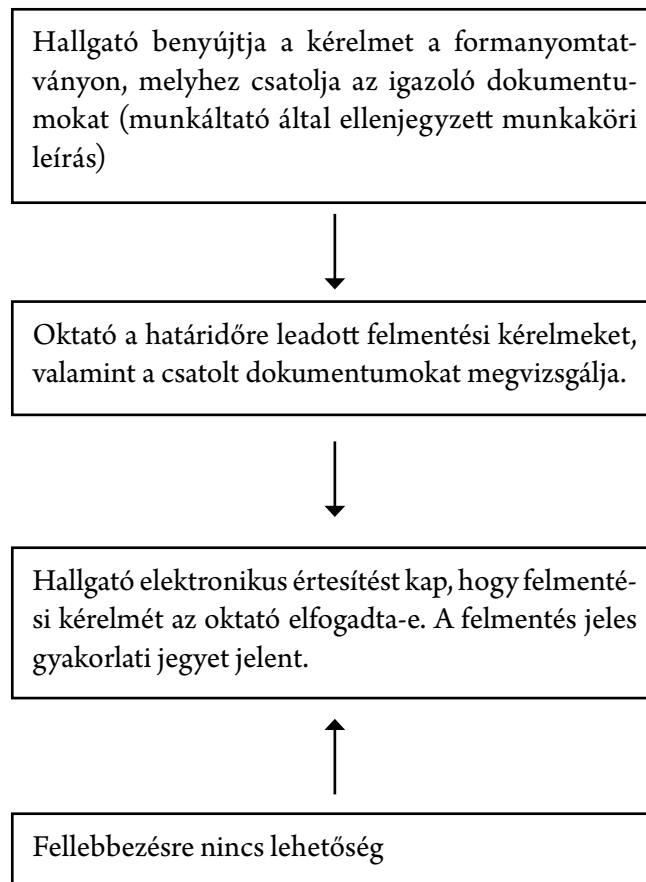

2. Munkatapasztalat beszámítása az ELTE PPK Andragógia Tanszéken (levelező hallgatók esetében)

Tájékoztatás:

- » az oktató tájékoztatja a hallgatókat a lehetőségről,
- » a kurzushoz tartozó internetes felületen is olvashatóak a felmentés feltételei, menete, illetve letölthető a formanyomtatvány.

Eljárás:

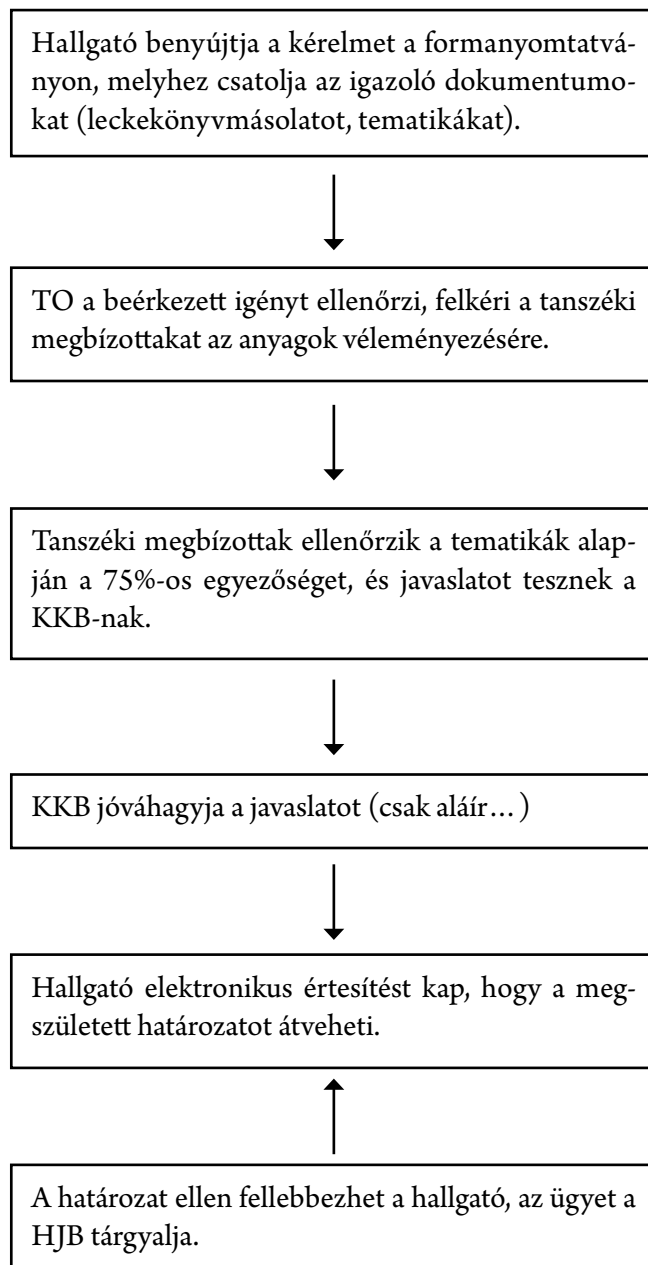

3. Kreditbeszámítás az ELTE TÓK-on

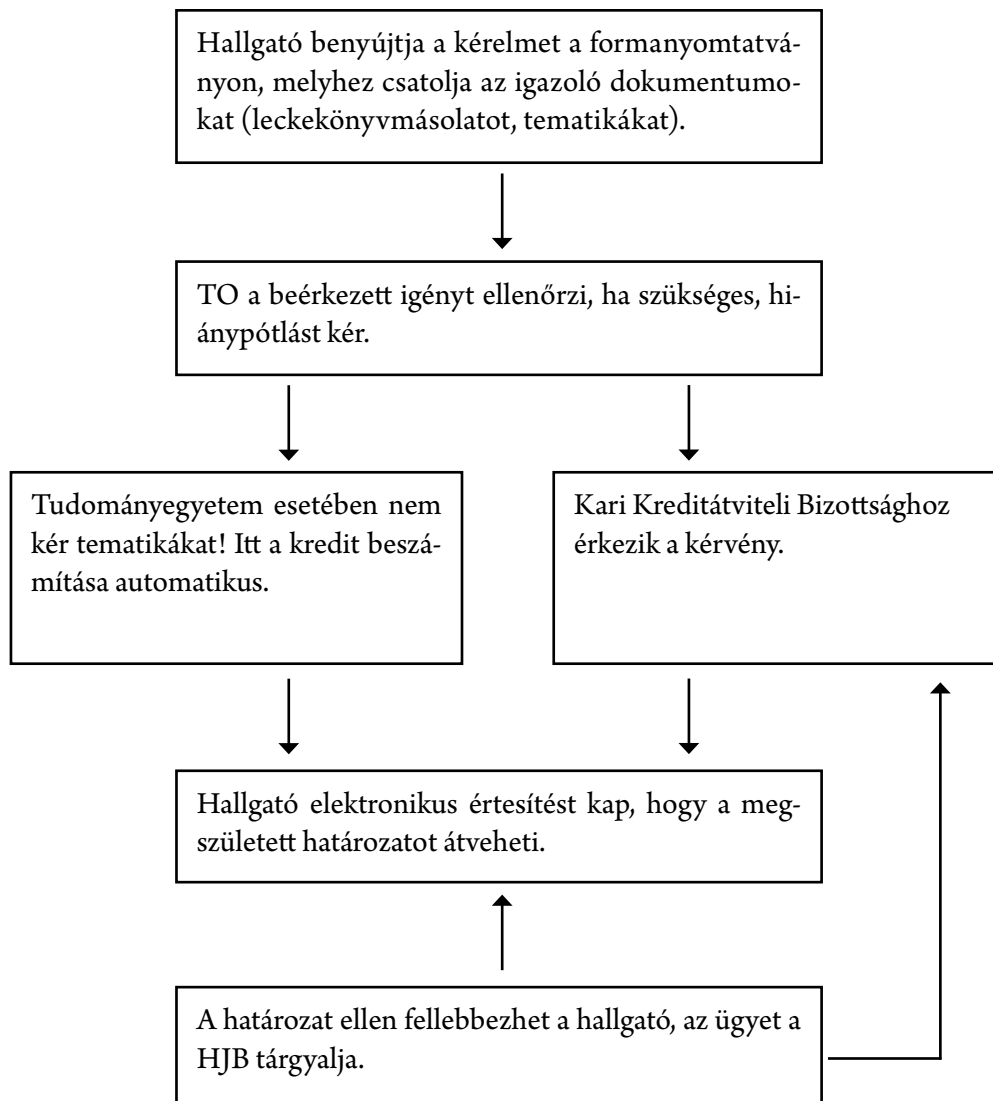
Tájékoztatás:

- » beiratkozáskor az első évesek tájékoztatóján elhangzik a beszámítás lehetősége, eljárása, határidők,
- » az intézmény honlapján található a beszámításhoz kapcsolódó információk.

Eljárás:

4. Kreditbeszámítás az ELTE BTK-n

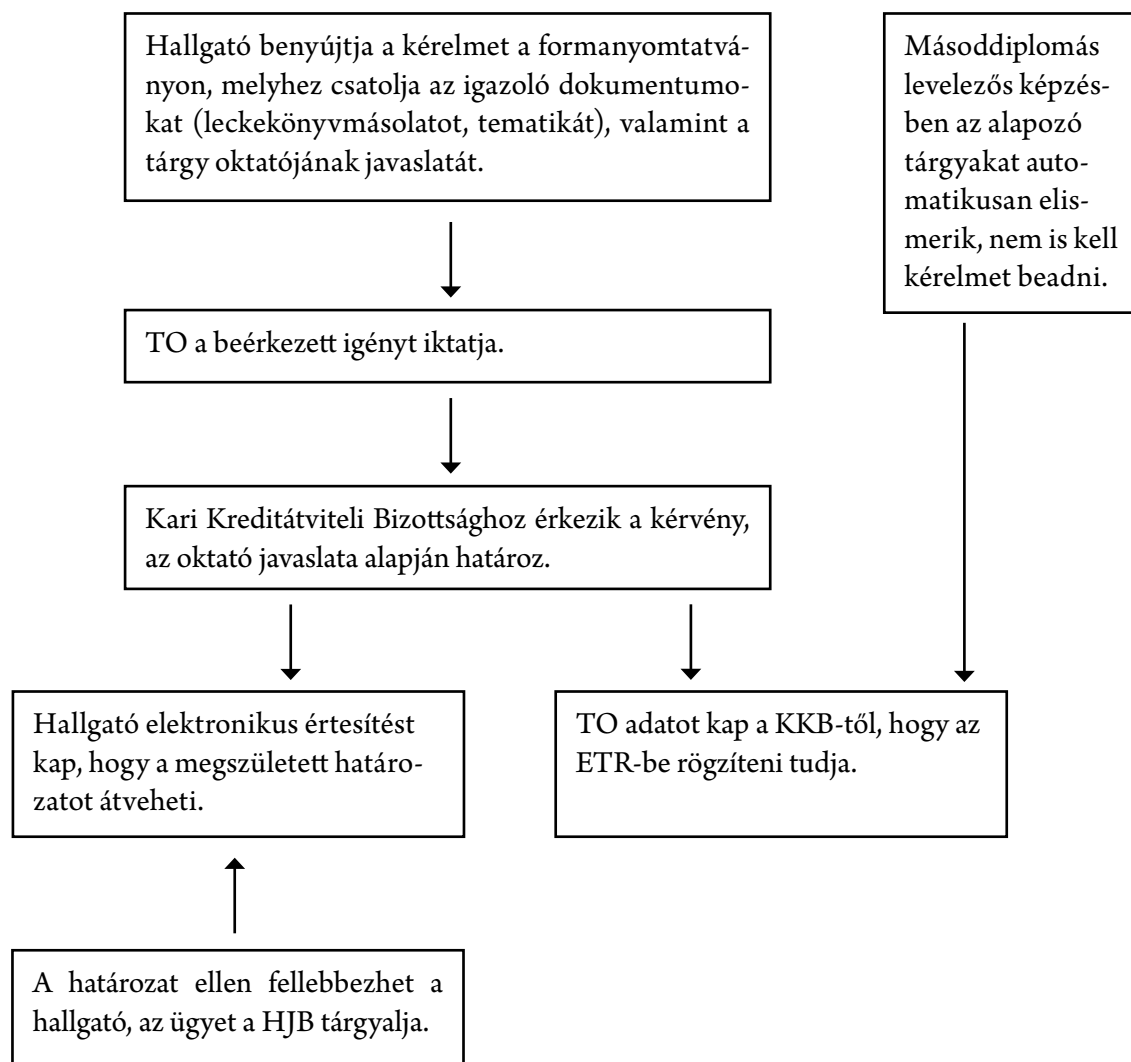

5. Kreditbeszámítás az ELTE BGGYK-n

Tájékoztató:

- » beiratkozáskor az első évesek tájékoztatóján elhangzik a beszámítás lehetősége, eljárása, határidők,
- » az intézmény honlapján található a beszámításhoz kapcsolódó információk.

Eljárás:

6. Az előzetes tudásszint mérésének intézményi folyamatábrája a VOFA Tanácsadó és Szervező Kft. Oktatási Központnál

(A folyamat célja: nem szelekció, hanem az oktató munkájának a segítése)

